

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 19168/2022
22.12.2022. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Марине Милановић, председника већа, Јелице Бојанић Керкез и Гордане Џакула, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Сандра Танасковић Савић, адвокат из ..., против тужене ББ из ..., чији је пуномоћник Горан Пејић, адвокат из ..., ради измене одлуке о вршењу родитељског права, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 355/22 од 24.08.2022. године, у седници већа одржаној 22.12.2022. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Основног суда у Старој Пазови П2 228/21 од 12.05.2022. године и пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж2 355/22 од 24.08.2022. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Старој Пазови П2 228/21 од 12.05.2022. године, првим ставом изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и малолетно дете парничних странака, син ВВ, рођен ...2013. године у, поверен је оцу АА ради самосталног вршења родитељског права. Другим ставом изреке, обавезана је тужена да на име свог доприноса за издржавање мал. ВВ, плаћа месечно износ од 15.000,00 динара уплатом на текући рачун законског заступника мал. детета оца за текући месец, почев од подношења тужбе 24.06.2021. године док за то постоје законски услови. Трећим ставом изреке, лични односи мал. ВВ са мајком одвијаће се на начин ближе одређен овим ставом изреке. Четвртим ставом изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 355/22 од 24.08.2022. године, одбијена је жалба тужене и првостепена пресуда потврђена.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права.

Тужилац је поднео одговор на ревизију.

Испитујући правилност побијане одлуке у смислу члана 408. Закона о парничном поступку, у вези члана 403. став 2. тачка 1. Закона о парничном поступку

(„Службени гласник РС“ број 72/11, 49/2013 - УС, 74/13 - УС, 55/14, 87/18 и 18/20),
Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија основана.

Према утврђеном чињеничном стању, правноснажном пресудом Основног суда у Старој Пазови П2 165/17 од 10.07.2017. године разведен је брак парничних странака и мал. дете ВВ поверен мајци на самостално вршење родитељског права, отац обавезан да доприноси његовом издржавању и уређен начин одржавања личних односа детета и оца. Правноснажном пресудом Основног суда у Старој Пазови П2 157/19 од 08.07.2019. године, одређен је нови модел одржавања личних односа мал. детета са оцем јер се мајка са дететом преселила из ... у ..., где је засновала ванбрачну заједницу. Тужилац се у периоду од 19.11.2019. године до 15.06.2021. године, у више наврата обраћао органу старатељства са наводима да тужена показује немаран однос према детету. Странке су због дуготрајне и нестабилне родитељске сарадње упућени у саветовалиште за брак и породицу. Тужена је 11.06.2021. године мал. дете истукла варјачом по ногама, након што је приметила да јој је нестао новац из ташне и мал. ВВ јој саопштио да је добио двојку из математике, и о дететовом, а не и о свом понашању је известила. Тужиочева мајка је приметила да дете има видљиве повреде и подливе по бутинама, о чему је обавестила тужиоца који га је одвео код лекара који је о уоченим повредама известио МУП и према туженој која је тада била у 9. месецу трудноће изречене су хитне мере забране приласка детету до 14.07.2021. године. У кривичном поступку због насиља у породици туженој је изречена мера забране приласка детету на удаљености од 100 метара која је укинута је 02.12.2021. године. У овом поступку је правноснажним решењем од 09.08.2021. године одређена привремена мера којом је мал. дете поверено оцу на самостално вршење родитељског права до окончања поступка. Тужена се породила 15.07.2021. године, а након укидања мере забране приласка детету успостављена је боља комуникација између странака и редовно виђање детета. Против тужене је у току кривични поступак. Тужилац је засновао нову брачну заједницу у којој је добио ћерку стару 18 месеци и са породицом живи у кући свога оца у посебном домаћинству. Он и његова супруга су запослени. Тужена са супругом и двоје деце живи у његовој кући, супруг је пензионер, а тужена власник предузећа у коме остварује зараду од 120.000,00 динара месечно, а месечне потребе мал. ВВ су 30.000,00 динара. Према налазу и мишљењу Градског центра за социјални рад Стара Пазова од 02.08.2021. године, потребно је одређивање привремене мере ради поверавања мал.детета оцу на самостално вршење родитељског права до окончања кривичног поступка ради заштите од насиља, а због дугогодишње нестабилне родитељске сарадње потребно је вештачење родитељских капацитета. Према налазу и мишљењу истог органа старатељства од 21.03.2022. године, потребно је доношење нове привремене мере којом би се регулисао контакт мајке и детета по моделу предложеном у извештају комисије вештака, а да је родитеље потребно упутити на саветодавни рад при надлежном органу старатељства, а ради адекватније комуникације родитеља и ради уочених ризика у родитељским капацитетима оца – непрепознавање у пуном обиму улоге и значаја мајке за развој детета. Према налазу и мишљењу Комисије судских вештака, тужена не болује од трајне или привремене душевне болести, нити душевног поремећаја, не показује знаке умне заосталости, нити психоорганичног синдрома, мотивисана је за самостално вршење родитељског права и према детету показује бригу, емпатичност и заинтересованост за његове потребе. Успева да сагледа удео сопствене одговорности у насталој ситуацији, изражава кајање у односу на исту, те увиђа позитивне аспекте на релацији отац – дете, као и важност континуираног присуства другог родитеља у развоју детета. Тужилац је мотивисан за вршење самосталног родитељског права, међутим, одговорност за све проблеме током

трајања брачне заједнице, али и касније, приписује туженој и не сагледава у пуном обиму значај мајке за развој њиховог заједничког детета, не препознаје позитивне аспекте на релацији мајка – дете, што може бити ризик за потпуно разумевање позиције детета у сфери његових емоционалних доживљавања у односу на другог родитеља. У интеракцији оца и детета приметно је одсуство ауторитета, замена улога, мал. дете брине о осећањима оца и да ли ће он бити повређен у актуелном поступку. Оба родитеља поседују родитељске капацитете и мотивисани су за старатељство. Мал. ВВ је неговано дете, спонтан, има добар и очуван емоционални однос са оба родитеља, а његов психофизички развој одговара календарском узрасту. Описује да воли што виђа мајку, да воли брата и сестру, да му је лепо код мајке, да се мајка поправила, да не виче, у односу на мајку не испољава страх. Мишљења је да мајка не би поново применила насилне облике понашања, извинила му се поводом претходних дешавања. У разговору у вези његове жеље с ким би волео да живи је конфузан, изјашњава се да жели да живи и са оцем, али да не би имао ништа против ни да живи код мајке. У родитељским капацитетима оца препознаје се ризик у делу делегирања одговорности на мајку, немотивисаности за саветодавни рад и промену, вршњачком односу према детету, као и неприхватању улоге мајке у животу детета, а који се одражава негативним ставом њега и шире породице према туженој. Уочени ризици представљају ризик за правилан раст и развој детета. Наведена понашања су умањена након укидања забране приласка детета мајци, па узимајући у обзир дугогодишњу и нестабилну сарадњу родитеља и породичну историју описана понашања и даље представљају ризик по дете и могу се поновити у ситуацијама поновног конфликта између родитеља и детета. Родитељи су након укидања мере забране приласка успоставили родитељску сарадњу која ни пре укидања мере није била задовољавајућа и тужена редовно користи услуге саветовалишта по препоруци комисије вештака и органа старатељства. Мишљење комисије вештака је, с обзиром на адаптираност, добро функционисање детета у односу на средину у којој живи да га треба поверити оцу.

Код оваквог стања у списима, нижестепени судови су применом одредбе члана 6. став 1. и члана 67., 68. и 77. став 3. Породичног закона, оценили да је у најбољем интересу мал. ВВ да буде поверен оцу на самостално вршење родитељског права, заснивајући своју одлуку на налазу и мишљењу надлежног органа старатељства и комисије вештака, као усаглашених у битним тачкама, а даљом применом члана 154., 160.- 162. Породичног закона одлучили о одржавању личних односа између тужене и мал. ВВ, те одредили допринос тужене издржавању мал. детета.

Врховни касациони суд налази да се изјављеном ревизијом тужене основано указује на погрешну примену материјалног права, због чега је чињенично стање непотпуно утврђено. Осим тога, у поступку пред другостепеним судом је учињена битна повреда одредба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП, а у вези члана 92. став 4. ЗПП јер туженој није било омогућено да присуствује рочишту за главну расправу одржану 12.05.2022. године на којој су се вештаци изјаснили на њене примедбе на мишљење комисије вештака, а пуномоћник је туженој отказао пуномоћје 11.05.2022. године, а на ово рочиште није приступио.

Чланом 3. став 1. Конвенције о праву детета прописано је да у свим активностима које се тичу деце од примарног значаја су интереси детета без обзира на то да ли их спроводе јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела. Ставом 2. истог члана прописано је да се државе чланице обавезују да детету обезбеде такву заштиту и бригу која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља,

законитих старатеља или других појединаца који су правно одговорни за дете и предузимају у том циљу све потребне законодавне и административне мере. Ова обавеза преузета је чланом 6. став 1. Породичног закона, којим је прописано да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета.

Одредбе члана 77. Породичног закона, прописују услове за самостално вршење родитељског права. Одредбом члана 77. став 3. наведеног закона, прописано је да један родитељ врши сам родитељско право на основу одлуке суда када родитељи не воде заједнички живот, а нису закључили споразум о вршењу родитељског права.

Одредбом члана 266. став 1. Породичног закона, прописано је да је у спору за заштиту права детета и у спору за вршење, односно лишење родитељског права, суд увек дужан да се руководи најбољим интересом детета.

Одредбом члана 270. Породичног закона, прописано је, да је, пре него што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу односно лишењу родитељског права, суд дужан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима. Одредбом члана 272. став 2. истог закона прописано је да, ако родитељи нису закључили споразум о вршењу родитељског права или суд процени да њихов споразум није у најбољем интересу детета, одлуку о поверавању заједничког детета једном родитељу, о висини доприноса за издржавање од стране другог родитеља и о начину одржавања личних односа детета са другим родитељем, доноси суд.

Према разлозима нижестепених пресуда, одлука о поверавању малолетног детета оцу донета је на основу извештаја Градског центра за социјални рад Стара Пазова од 02.08.2021. године и 21.03.2022. године и комисије вештака Клинике „Др Лаза Лазаревић“, по оцени нижестепених судова, усаглашених у битним тачкама везано за актуелну ситуацију, све у најбољем интересу малолетног детета.

Међутим, ревизијом се основано указује да су нижестепени судови одлуку донели на основу контрадикторног налаза комисије вештака о поверавању мал.детета, с обзиром да исти не садржи јасне разлоге у погледу предлога за поверавање детета. Наиме, из закључка комисије вештака произлази да оба родитеља поседују родитељске капацитете и мотивисани су за старатељство, да тужена успева да сагледа удео сопствене одговорности у насталој ситуацији и увиђа позитивне ефекте на релацији отац – дете, као и важност континуираног присуства другог родитеља у развоју детета, док тужилац између осталог не сагледава у пуном обиму значај мајке за развој њиховог заједничког детета и не препознаје позитивне аспекте на релацији мајка – дете, што може бити ризик за потпуно разумевање позиције детета у сфери његових емоционалних доживљавања у односу на другог родитеља, а да је у интеракцији оца и детета приметно одсуство ауторитета и замена улога. Осим тога, мишљење је и да уочени ризици код оца који се односе на немотивисаност за саветодавни рад и промену, вршњачки однос према детету, као и неприхватање улоге мајке у животу детета, представљају ризик за правилан раст и развој мал. детета. Комисија вештака даје мишљење да мал.дете треба поверити оцу с обзиром на адаптираност и добро функционисање детета у односу на средину у којој живи.

Код наведеног, а имајући у виду да у свом налазу надлежни орган старатељства не даје мишљење о коначном поверавању мал.детета оцу, а указује да је потребно доношење привремене мере до окончања кривичног поступка, као и доношење привремене мере којом би се регулисао контакт мајке и детета по моделу предложеном у извештају комисије вештака, те да је родитеље потребно упутити на саветодавни рад при надлежном органу старатељства, између осталог ради уочених ризика у родитељским капацитетима оца – непрепознавање у пуном обиму улоге и значају мајке за развој детета, то се не може прихватити закључак другостепеног суда да су наведени налази усаглашени у битним елементима везаним за актуелну ситуацију, због чега је у интересу мал.детета да буде поверено оцу на самостално вршење родитељског права. Имајући у виду наведено, чињенично стање утврђено нижестепеним пресудама за сада не пружа довољно основа за оцену најбољег интереса малолетног детета, због чега је одлука о самосталном вршењу родитељског права морала бити укинута.

Одлука о одржавању личних односа детета са родитељем који не врши родитељско право, као и одлука о доприносу за издржавање, такође су морале бити укинуте, с обзиром да зависе од одлуке о самосталном вршењу родитељског права.

У поновном поступку првостепени суд ће отклонити указане неправилности указане овим решењем и применом члана 205. Породичног закона, правилно и потпуно утврди елементе најбољег интереса малолетног детета, имајући у виду његов узраст и потребе, поново ће одлучити о тужбеном захтеву.

Из изнетих разлога, Врховни касациони суд је применом члана 416.став 2. ЗПП, одлучио као у изреци. Укинута је и одлука о трошковима поступка јер зависи од исхода главне ствари.

**Председник већа – судија
Марина Милановић,с.р.**

**За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић**